SUMMATIVE ASSESSMENT - II - 2016 - 2017

MAIN LANGUAGE - SANSKRIT - PAPER-II

Part - A & B

KEY

Class : X **Part - A** **Marks : 60**

I. भावावगमनम् - प्रतिस्पन्दनम्

अ) अधः दत्तं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां समाधानानि लिखन्तु । **5×1 = 5 अङ्काः**

1. 1. विवाहो नाम <u>वणिग्व्यवहार</u> एवंति वेङ्कटरावस्य विश्वासः ।
   2. वेङ्कटरावः जगत्सर्वं <u>वित्तमचम्</u> इति चिन्तयति ।
   3. ऐश्वर्थवत्या कन्यया विवाहकरणे <u>धनासक्तिरेव</u> ूलकारणम् ।
   4. वित्तं पदस्य समानार्थकं पदं <u>धनम्</u> ।
   5. एवं + इति

आ) अपरिचत गद्यांशस्य समाधान लेखनम् । **5×1 = 5 अङ्काः**

2. 1. भारतसर्वकारः साहसबालेग्यः राष्ट्रीयपुरस्कारान् ददाति ।
   2. ये बालाः स्वर्थरद्बितया त्यागबुद्धया च विशेषत्याहसं प्रदर्शयन्ति तंभ्यः निणीतेभ्यः बालकेभ्यः एते पुरस्काराः दीयन्ते ।
   3. पुरस्कारः भारतपुरस्कारः सञ्चयचोप्रापुरस्कारः इत्यादि भिन्नतया अस्ति ।
   4. गणतन्त्रदिनोत्सवे बालेभ्यः पुरस्काराः दीयन्ते ।
   5. साहसबालपुरस्काराः

इ) अथः दत्तमनुच्छेदं पठित्वा विभिन्नप्रश्नान् पञ्च लिखन्तु । **5×1 = 5 अङ्काः**

3. 1. एलिसरः कस्य वयसि मातृलग्टहे आसीत् ।
   2. राब्रिन सन् क्रूसो पुस्तकं कस्यां भाषायं अस्ति ।
   3. हिब्र भाषाया विरचितं अपवित्र कथानकं किम ?
   4. एलिसरस्य मातुलः किमिति गर्जितवान् ?
   5. ''निर्गच्छतु'' इति पदं विभजन्तु ?

ई) अधः दत्तमुच्छेदं मातृभाषया अनुवदन्तु । **1×5 = 5 अङ्काः**

4. సంస్కృతవాఙ్మయాన్ని లౌకికం, అలౌకికం అని రెండు రకాలుగా విభజిస్తారు. అలౌకిక వాఙ్మయాన్ని ఏ మనిషీ రచించలేదు. ఋషులు ఏ విషయాలనైతే దివ్యదృష్టితో చూశారో ఆ విషయాలు ఈ అలౌకిక వాఙ్మయంలో ఉన్నాయి. అవి గురుశిష్య పరంపర ద్వారా వ్యాపించాయి. అవే వేదాలు – ఉపనిషత్తులు – బ్రాహ్మణాలు – ఆరణ్యకాలు. లౌకికవాఙ్మయంలో కావ్యాలు – నాటకాలు – పురాణాలు – ఇతిహాసాలు ఉన్నాయి. వాటిలో మొదటిది వాల్మీకి రామాయణము.

उ) अधः दत्तानि वाक्यानि सङ्घटनाक्रमेण लिखन्तु । **5×1 = 5 अङ्काः**

5. 5. ''अहम् एकां कथां कथयामि इति शिक्षकः उक्तवान् ।

4. रामः लक्ष्मणश्च सीताम् अन्विष्यन्तौ वने अटतः ।

3. शबरि! कः एतेषां पुष्पसस्यानाम् आरोपणं कृतवान् ।

2. राम! एषः एतेषां पुष्पाणम् इतिहासः अस्ति ।

1. ''श्वेदस्य जलम्'' इति लक्ष्मणः उक्तवान् ।

II. भावव्यक्तीकरणम् - सर्जनात्मकता **5×3 = 15 अङ्काः**

अ) दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 3-5 वाक्येषु भवेयुः । एकैकस्य समाधानस्य 3 अङ्काः देयाः ।

6. वयं धनिनः कथं भवामः ?

उ. वयं दानोपभोगेन धनेन एव धनिनः भवामः । दानांपभोगहीनेन धनेन यदि धनिनः भवामः तदव्यर्थमेव ।

7. वनभोजनार्थं के के गताः ?

उ. वनभोजनार्थं उपाध्यायः छात्राः गताः ।

8. पतिगृहे वधूः कथं व्यवहरेत् ?

उ. पतिग्टहे वधूः विनयवती भवेत् । पतिबन्धुषु दानवती भवेत् । परिजनेषु दयावती भवेत् ।

9. हिरण्यक वृत्तान्तः पाठाधारेण कविपरिचयम लिखन्तु ।

उ. हिरण्यकवृत्तान्तः पाठस्य रचयिता नारायणपण्डितः । सः पञ्चतन्त्रमाधारीकृत्य हितांपदशम् रचितवान् । अयं राजा धवलचन्द्रस्य आस्थानकविः आसीत् ।

10. वरदक्षिणायाः विषये भवताम् अभिप्रायं लिखन्तु ।

उ. वरदक्षिणायाः विषये मम अभिप्रायः निश्चितः अस्ति । वरदक्षिणा स्वीकरणं न्यायविरुद्धम् । वरदक्षिणा न स्वीकरणीया न दातव्या ।

आ) अधो दत्तानां प्रश्नानां समाधानानि 8-10 वाक्येषु भवेयुः । **2×5 = 10 अङ्काः**

11. ''वैकल्यं शरीरस्य न तु मनसः''। इति विषये एकं निबन्धं लिखन्तु ।

उ. ★ यस्य धनं नास्ति तस्य जीवनं मरणसदृशं भवति ।

★ निर्धनता अतीव दःसहा भवति ।

★ दरिद्रस्य सर्वं शून्यं भवति ।

★ मित्राणि न भवन्ति ।

★ स्वकीयाः जनाः अपि विभवहीनं पुरुषं त्यजन्ति ।

★ दारिद्र्यात् मरणाद्वापि दारिद्र्यमवरं स्मृतम् ।
अल्पक्लोशेन मरणम् दारिद्र्यमतिदुस्सहम् ।।

★ अतः निश्चयेन वक्तुं शक्यते यत् विभवहीनस्य जीवनं मरणसदृशं भवति इति ।

अथवा

वेङ्कटरावस्य स्वभावचित्रणं कुरुत ।

★ वेङ्कटरावः जन्मतः दरिद्रः ।

★ पञ्चवर्षदेशीयः एव तस्य माता दिवङ्गता ।

★ स्वस्थ दरिद्रयस्य कारणं स्वपिता इति सदा चिन्तयति ।

★ वैद्यकलाशालायां धनिकान् च छात्रान् दृष्ट्वा आत्मन्यूनतां भावयति ।

★ विवाहो नाम वणिक्व्यवहार एवेति अभिप्रायः वेङ्कटरावस्य ।

★ वैद्यविद्यानन्तरं धनिकस्य पुत्र्या सहविवाहः जातः ।

★ धनिकपुत्र्याः निर्धनस्यपुत्रे सहज प्रेम न संभवतीति विश्वासः वेङ्कटरावस्य ।

★ अत एव तस्याः अनुरागंसर्वं नाटकमिति चिन्तयति ।

★ वेङ्कटरावः धनेच्छया रोगिणां रोगः श्रद्धया निवारयति ।

★ एवं बहु धनं संपाद्य अधिकारमपि अभिलषति ।

★ एत शासनसभा सम्यत्वं द्विवारं प्रात्यापि न सन्तुष्ठः ।

★ त्रृतीयवारं मन्त्रित्वं अभिलषन् भग्नमनोरथः भवति ।

★ तदा जनानामुपरि कीटबुद्धिः दृढा जाता ।

★ अत एव प्रहारेण मूर्च्छितस्य अज्ञात बालकस्य वैद्यं कर्तुं सर्वदा नेच्छति ।

★ अन्नतः स्वपुत्रः सः बालकः इति जानाति ।

12. **प्राचीनकालिकानां विद्यानां स्वरूपम् ।**

★ प्राचीनगुरुकुलेषु गुरवः सर्वशास्त्राणि लौकिक अलौकिक विद्याश्य अधीतवन्तः ।

★ गुरुकुलाश्रमे सर्वाः विद्याः कलाश्य बांधयन्ति स्म ।

★ राजानः अपि स्वपुत्रान् गुरुकुले एव पाठयन्ति स्म ।

★ यावत् विद्यासमाप्ति गुरुकुले एव विद्यार्थिनां आवासः ।

★ राज्ञा पोषिताः गुरवः शिष्येभ्यः विनाशुल्कं पाठान् बोधयन्ति स्म ।

★ सर्वासु कलासु विद्यासु सर्वेऽपि विद्यार्थिनः निपुणाः एव भवन्ति स्म ।

★ योग्याः एव शिष्याः गुरुकुले प्रविशन्ति स्म ।

★ प्रविष्टानां शिष्याणां योग्यता परीक्ष्यते ।

★ योग्यतानुकूलेन व्याकरणादि शास्त्राणि सङ्गीतादि कलाश्य पाठ्यन्ते ।

अथवा

भाषा व्यवहारपथं आनेतुं आश्रयणीयाः उपायाः

★ भाषाम् व्यवहारपथं आनेतुं भाषाभिमानिनः प्रथमं तावत् दीक्षाबद्धाः भवेयुः ।

★ भाषा प्रचारः कर्तव्यः ।

★ भाषायां निघंटु रचना अत्यावश्यकी ।

★ भाषा भाषणार्थं सरलरूपेण भवतू ।

★ क्लिष्टता न भवेत् । अधिकसंख्याकाः जनाः तस्यां भाषायामेव संभाषणं व्यवहारं यथा कुर्वन्ति तथा प्रयत्नः कर्तव्यः ।

★ अधिकाः जनाः भाषा प्रचारे कोश निर्माणे च निरन्तर प्रयत्नं कुर्वन्ति चेत् प्रजाप्रतिनिधयः अपि सहकारं कुर्वन्ति चेत् भाषां व्यवहारपथम् आनेतुं शक्यते ।

इ) अधः दत्तेभ्यः प्रश्नेभ्यः समाधानानि सर्जनात्मकतया लिखन्तु । 2×5 = 10 अङ्काः

विषयानुगुण समाधान लेखनाथ	-	**3 अङ्काः**
सुन्दरवाक्य निर्माणाथ	-	**1 अङ्कः**
सुन्दरपदबन्धाथ	-	**1 अङ्कः**
आहत्य	-	**5 अङ्काः**

13. भवदीय पाठशालायां प्रतिभाशालिनम् एवं विद्यार्थिनम् उद्दिश्य लिखन्तु ।

★ मम कक्ष्यायां रामतुलसी नाम एका विद्यार्थिनी अस्ति ।

★ सा सम्यक पठति । सम्यक् पाठं श्रृणोति ।

★ यदा अहं कक्ष्यां प्रति न गच्छामि तदा पाठितं पाठं मम कृते सम्यक् पाठयति ।

★ यदा सन्देहः भवति तदा सन्देहनिवृत्तिरपि सा एव करोति ।

★ केवलं पठने एव न क्रीडासु - सामाजिक कार्यक्रमेषु - गाने - नृत्ये - सा एव प्रयं अगच्छति ।

★ अपि च सा सदा सुन्दरतया हसति ।

14. भवतः पाठशालाभिवृद्दिकार्ये के के जनाः किं किं दायित्वं वहन्तीति सूचीं कुर्वन्तु ?

मम पाठशालायां व्यायामउपाध्यायिनी महोदया कीडाङ्गणे कक्ष्यासु च वातावरणं परिशुभ्रतया कर्तुं श्रद्धां करोति ।

वृक्षकारोणकार्यक्रमम्

मम पाठशालायां जीवशास्त्र उपाध्यायिनी महोदया छात्रैः वृक्षान् आरोपयति ।

सांस्कृतिक कार्यक्रमाः

मम पाठशालायां गणितशास्त्र उपाध्यायः व्यायाम उपाध्यायिनी च सांस्कृतिककार्यक्रमान् प्रतिशनिवासरे निर्वहन्ति ।

15. सुन्दरतया स्पष्टतया च संस्कृतभाषायां अनुवादीकरणाथ 5 अङ्काः देयाः ।

गुरुः विद्यां बांधयति । अकिञ्चनानां बन्धुः गुरुः । शिष्याणां मनः विकासयति गुरुः। सर्वस्य जीवन प्रदाता गुरुः । मनुष्ये मानवत्वं स्थापयति । अज्ञानान्धकारं दूरीकृत्य विज्ञानकान्तीः ज्वलयति । प्राणिनां प्राणवायोः प्रदाता गुरुरेव । अतएव गुरुः एव दैवम् । गुरुः एव माता गुरुरेव पिता ।

సూచన : ఈ సమాధానములు అధ్యాపకులకు మార్గనిర్దేశమునకు మాత్రమే. విద్యార్థులు వ్రాసిన సరైన సమాధానములకు కూడా మార్కులు ఇవ్వగలరు.

SUMMATIVE ASSESSMENT - II - 2016 - 2017

MAIN LANGUAGE - SANSKRIT - PAPER-II

KEY

Class : X **Part - B** **Marks : 20**

III. भाषांशाः

1. दृष्ट्वा (2)
2. शनैः (2)
3. अधः (3)
4. दुःखम् (3)
5. गच्छति (1)
6. खादसि (3)
7. सप्तमी (1)
8. पञ्चमी (2)
9. दृष्टेः × अपि (2)
10. गुणसन्धिः (1)
11. असत्यम् (1)
12. अव्ययीभाव समासः (3)
13. मनांसि मथ्नाति (2)
14. मानवाः (3)
15. क्त्वा (2)
16. गन्तुम् (3)
17. नर्तकी नाट्यं करोति (2)
18. पठति (2)
19. पिता पुत्रं रक्षति ।
20. यदि सम्यक् पठति तर्हि उत्तीर्णः भवति ।

సూచన : ఈ సమాధానములు అధ్యాపకులకు మార్గనిర్దేశమునకు మాత్రమే. విద్యార్థులు వ్రాసిన సరైన సమాధానములకు కూడా మార్కులు ఇవ్వగలరు.